

stockholm 1957

»Sex radiobilar, stora polispiheten och ett tjugotal poliser från Östermalm fick rycka ut för att hålla ordning på något tusental unga rock and- roll-entusiaster, som samlats utanför Anglaisbiografen när Tommy Steele uppträdde där efter 7-förställningen av hans film.« Foto: Jan Ehnemark, SvD, 9 september 1957.

År 1957 i Stockholm präglades av dramatiska förändringar i stadsbilden. På höjden byggdes skyskrapor som sträckte sig mot himlen och på djupet grävde man för att ge plats för nya tunnelbaneförbindelser. Men året bjöd även på boxning i världsklass, *Kvitt eller dubbelt* och rock'n'roll-hysteri.

Artikelförfattare: Lars Westberg

»Kv. Fätitöversten mellan Valhallavägen och Karlaplan kallas även för »Gropen«. Djurgårdsnämnden, som förvaltar området åt staten, vill få bort kåkbebyggelsen som hyser sadelmakare, tunnbindare, skrothandlare, smeder, bilverkstäder och brädgårdar.« Foto: Herman Ronninger, SvD, 14 januari 1957.

När år 1957 inleddes kunde stockholmarna med förväntan se fram emot finalen på det jättelika arbete som sedan 1945 pågått genom och under stadens centrala delar. Avsikten var att före årets slut binda ihop tunnelbanan mellan Hötorget och Slussen, samt att vid Centralstationen förena det mer långväga tågresandet med tunnelbanan.

Arbetet hade varit komplicerat och

bidragit till dramatiska förändringar i stadsbilden. Bebyggelsen längs sträckningen genom Klara hade rivits och i de djupa groparna ser man nästan i genomskärning hur en ny underjordisk värld växer fram. Ovan jord börjar det nya city sakta sträcka sig allt högre mot skyn.

Skyskrapor är på modet. På Söder har Skattemyndighetens och Folksamns nya hus börjat byggas och till hösten blir den 21 våningar höga »studentskyskrapan»

Nyponet vid Valhallavägen inflyttningssklar. Ännu längre ut i Hässelby och Farsta är bostadsbyggandet detta år intensivt och en stor del av de nya lägenheterna ligger i höghus.

Ett aktionsprogram för bostadsbyggande i Storstockholm antas under våren. Målet är att under den närmaste femårsperioden öka bostadsbyggandet från 10 000 till mer än 14 000 lägenheter. På Årstafältet planeras, förutom ett

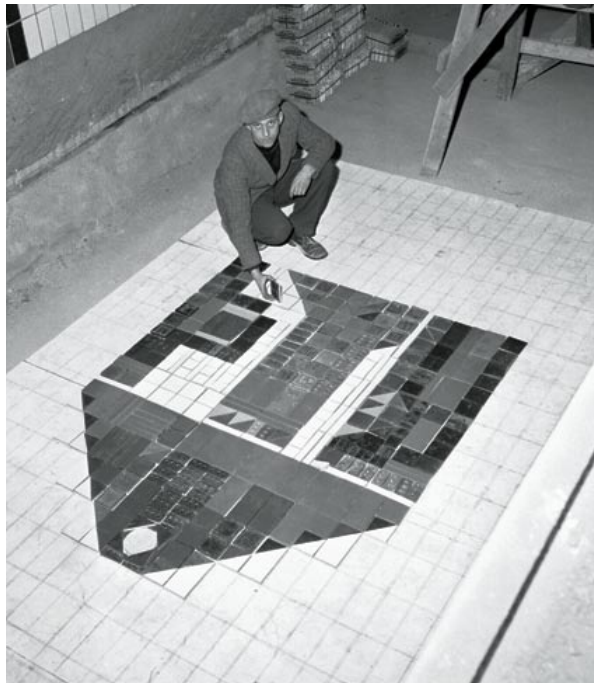
nytt partihandelscentrum och bostäder, även en jättelik stadionanläggning för 100 000 åskådare.

Investeringar i bostäder, vägar och tunnelbana uppgår till enorma belopp. Upplåningsbehovet är stort och en kronas skattehöjning i Stockholm verkar vara i underkant. Riksbanken överraskar dessutom staden och dess invånare med att plötsligt höja räntan med en hel procent till fem procent, den högsta sedan 1932.

Likaså kräver Spårvägsbolagets stora förluster en taxehöjning. Avgift efter reslängd vinner till sist över förslag om enhetstaxa. Den nya zonindelningen införs i samband med att tunnelbanelinjerna förenas, så att lägsta avgift blir 25 öre och högsta 1:20 kr.

Med stadens stora markförvärv vid sekelskiftet 1900 följde också ett antal slott och herrgårdar. Flera hade sedan stått och förfallit, men rustas nu för att användas på nytt med stadsantikvarien Gösta Selling som expert. Sturehovs slott vid Mälaren visas upp med restaurerade interiörer och de berömda Mariebergskakelugnarna. Tanken är att det ska öppnas för allmänheten och även användas av Stockholms stad för representation när Stadshuset är för stort. Restaureringen av Ängby slott är också klar. Det beskrivs som ett förfallet ruckel som förvandlats till en inbjudande och vacker hemvärdsgård. Planer presenteras också på att rusta upp Örby slott, som föreslås bli musikcentrum.

Bromma flygplats blir en allt viktigare plats för möte och avsked. Flygplatsen är också ett utflyktsmål för dem som vill vara nära det nya och moderna. Flygkapten och flygvärdinna är drömyrken. Det är också vid flygplanstrappan på Bromma de flesta fotografierna av olika berömdheter tas när de kommer till eller åker ifrån Stockholm.

Konstnären Anders Österlins bidrag var ett av de vinnande förslagen i tävlingen om konstnärlig utsmyckning på en av T-centralens långa vägar. Här provlägger han Signe Persson-Melins stengodsplattor mot en bakgrund av vita standardklinker inför monteringen. Foto: Tore Burnäs, SvD, 29 mars 1957.

Nedan: »Byggnadsarbete pågår i biljetthallen under Centralstationens Stora hall. Första etappen är nu slutförd, halva tunnelgången under huvudentrén är klar. En stor tittglugg har ordnats i planken i bakgrunden för åskådare.« Tidigast vid slutet av 1959 beräknas hela den komplicerade ombyggnaden vara färdig. Foto: Herman Ronninger, SvD, 12 april 1957.

»En familj flyttar in i det nybyggda området Larsboda, Stockholms sydligaste stadsdel.« Grundhyran för en trea är 218 kr i månaden och insatsen 4 400 kr. Foto: Herman Ronninger, SvD, 1 maj 1957.

Trafiken på Bromma ökar kraftigt och landningsbanorna måste förlängas för att kunna ta emot de allt större planen. Under året kommer också, efter många utredningar, beslut om att Stockholms nya storflygplats skall byggas vid Halmsjön nära Märsta. De mest sannolika alternativen var annars länge Skå-Edeby på Mäläröarna och Jordbro i Haninge. (Den nya flygplatsen kommer att tas i bruk redan 1960 och får då namnet Stockholm-Arlanda flygplats.)

I februari upphör de begränsningar för privatbilismen som införts i samband med Suezkrisen. Bilförsäljningen slår nya rekord. För att stävja de svåra parkeringsproblemen har ett tjugotal kvinnliga parkeringsvakter utbildats. I

sina prydliga, flygvärdinneinspirerade blågröna uniformer kallas de även »bilvärdinnor«, innan den mer folkliga benämningen »lapplisa« slår igenom. Samtidigt byts tvåtimmars-automaten ut mot en entimmes-automat, som lanseras för att få kortare parkeringstider i city. Taxan är 2 x 25 öre för en timme.

Europas största garage med plats för över 500 bilar öppnar under Katarinaberget, med infarter från Katarinavägen och Tjärhovsgatan. Under krigstid skall det fungera som skyddsrum och – som det sägs – ge 20 000 personer effektivt skydd mot atombomber.

Ute i Ågesta sprängs det i berget för det första »riktiga« atomkraftverket i Stockholm. En last med 42

ton s.k. tungt vatten, som köpts för 8 miljoner från USA av AB Atomenergi, väcker uppmärksamhet då den lossas i Frihamnen. Vattnet ska användas som moderator och kylmedel i reaktorn, som från 1960 ska värma Farsta och producera el. Vid Hässelby strand byggs ett stort ångkraftverk med koleldning för att värma de nya bostadsområdena i Hässelby och Vällingby.

Från året kan även noteras att det i skolorna genomförs, med polioepidemin 1954 i färskt minne, en omfattande vaccinering. Senare på hösten drabbas nästan var femte stockholmare av den omfattande influensaepidemi som kallas för asiaten.

I maj anländer drottning Juliana av Nederländerna traditionsenligt med båt, då det holländska statsbesöket inleds. Hon möts av stora åskådarmassor och hela det officiella Sverige.

En svår konkurrent till bio, såväl som till andra lördagsnöjen, blir nu televisionen, som startar sina första riktiga sändningar till ett ännu ganska litet antal mottagare i Stockholmsområdet. Mängden licenser ökar dock snabbt från ca 9 000 till 76 000 vid årets slut.

Hemma hos de få som har tv-mottagare blir trängseln stor då bjudna och objudna grannar, släkt och vänner samlas för att se den mycket populära frågetävlingen *Kvitt eller dubbelt*, som i januari börjar sändas från Cirkus på Djurgården. Nu skapas också – i symbios med kvälls- och veckotidningarna – de första tv-idolerna, samtidigt som de nya yrkesgrupperna tv-värdinna och tv-hallå får kändisstatus.

Som en motvikt till jazzmusiken på klubbarna i Gamla stan och på skoldanserna slår rock'n'rollen, till många föräldrars förskräckelse, igenom bland Stockholms tonåringar. Ett viktigt val av idol står för många mellan den farligare

Elvis eller den mjukare Tommy. I samband med premiären av filmen *Tommy Steele Story* kommer självaste huvudpersonen – till sina fans nästan hysteriska förtjusning – till biografen Anglais.

Inrikespolitiskt domineras året av pensionsfrågan. Folkomröstningen på hösten ger ingen majoritet för något av de tre alternativen. Socialdemokraterna genomdriver dock sitt förslag att införa en allmän tjänstepension benämnd ATP. Då lämnar centerpartiet regeringssamarbetet och Tage Erlander bildar en minoritetsregering med enbart socialdemokrater.

Från idrottsåret kan noteras att ishockeylandslaget Tre kronor återvänder som världsmästare från Moskva. Utomhus, på ett fullsatt Johanneshov, försvarar boxaren Ingemar Johansson sin Europatitel mot engelsmannen Henry Cooper.

En annan stjärnmäll levererar Sovjetunionen, då man i oktober och november mycket överraskande placeerar två satelliter – »sputnikar« – i en omlopps bana runt jorden. Stockholms stjärnskådare får nu mer att spana efter på den mörka hösthimlen, ganska oberörda av den för stormakterna mycket kostnadskrävande rymdkapplöpning som nu startar.

Redan den 20 oktober, tidigt på morgonen innan stockholmarna har vaknat, provkörs tunnelbanesträcken Hötorget–Slussen för första gången. Farten är låg och allt tycks fungera, även om en del justeringar måste göras före den officiella premiären den 24 november. Den högtidliga invigningsceremonin hålls på stationen som kallas för enbart »Centralen« eller ibland »Klarastationen«. Många tal hålls, men till sist får kungen klippa det blågula band som är spänt över spåret och alla hedersgästerna kan ta plats på det

festligt dekorerade tåget för den korta färden till Slussen.

På Stadsmuseet vid Slussen öppnar den stora utställningen *Med tunnelbanan genom 700 år*. Förutom interiörer som räddats från rivningarna i Klara, visas fynd från de gamla strandgårdarna vid Klara sjö och från Riddarholmskanalen. I den sistnämnda har man påträffat Stockholms största skeppskyrkogård. Det rör sig om rester av ett tjugotal båtar, av vilka någon dateras till 1200-talet. Samtidigt som allt detta från förr kan beskådas känner nog många stockholmare sig som riktiga storstadsbor då de snabbt färdas genom och under staden på väg in i en ny, modern tid. Femtio år senare, år 2007, fattas efter mycken vända beslut om en ny, ännu djupare, spårbunden

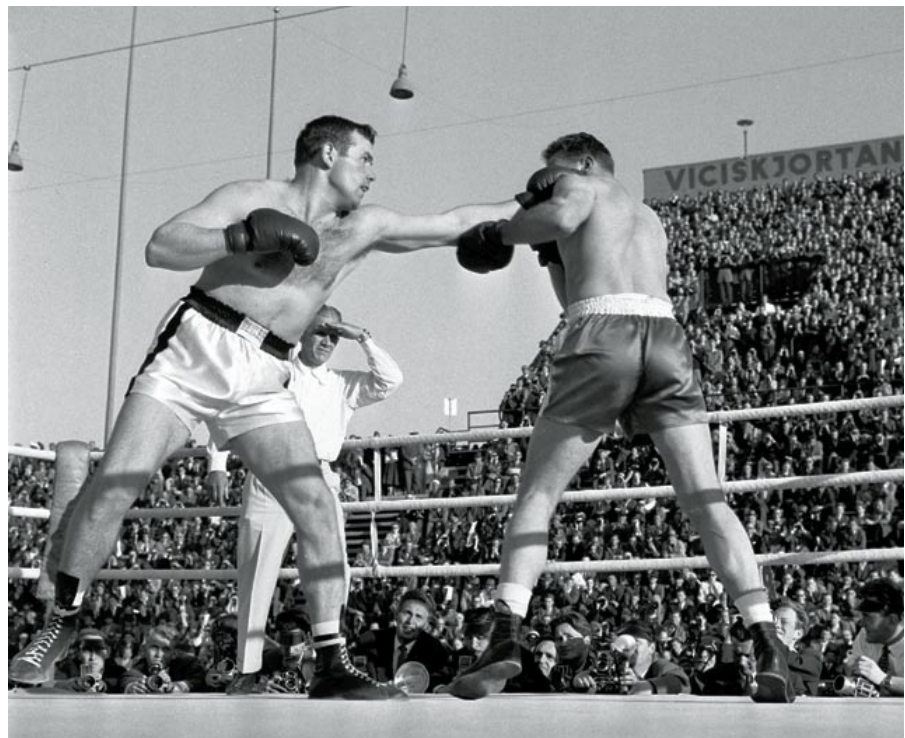
kommunikation under Stockholm. Arbetet för att lösa den växande stadens trafikfrågor går ständigt vidare.

Källor

Svenska Dagbladet år 1957, Kungliga biblioteket. *Svenska Dagbladets årsbok Händelserna 1957*, Stockholm 1957.

Inom ett s.k. Accessprojekt vid Stockholms stadsmuseum har under våren 2007 drygt 300 SvD-negativ från 1957 registrerats och digitaliserats för att bli mer lättillgängliga. Accessgruppen har svarat för skanning, faktainsamling och registrering, och därmed även bidragit till denna artikel.

Samtliga fotografier som visas är tagna i Stockholm för 50 år sedan av Svenska Dagbladets fotografer. Urvalet av bilder gör inte anspråk på att försöka beskriva årets viktigaste händelser utan är snarare ett smakprov på foton som kan hittas i denna stora, hittills endast kronologiskt ordnade, samling. Citattecken i bildtexterna anger citat från rubrik, bildtext eller artikel i tidningen. Bilderna ingår i den negativsamling som skänktes till Stockholms stadsmuseum av Svenska Dagbladet 1971.

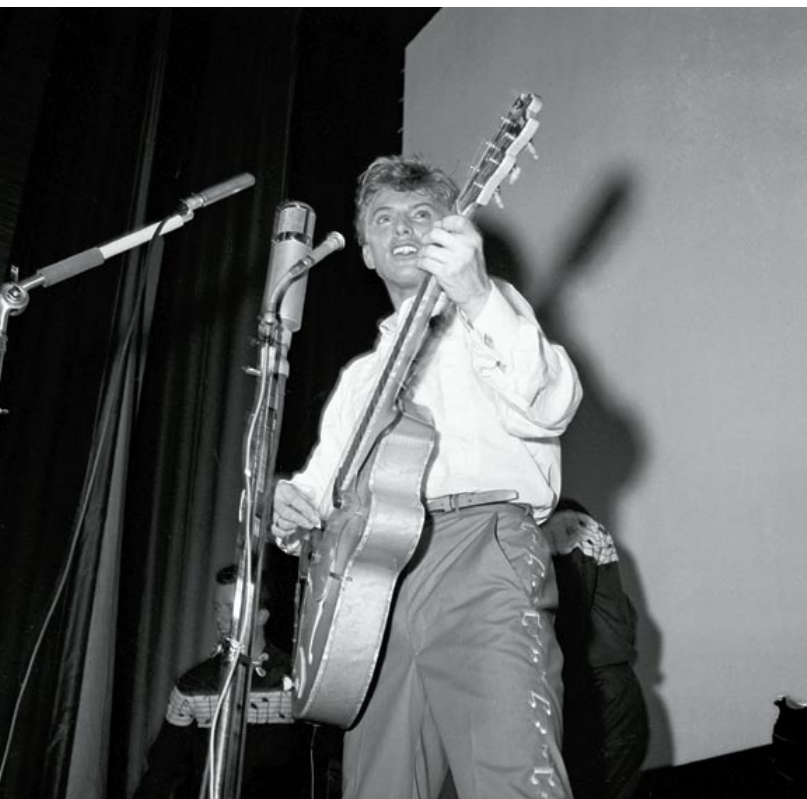

Premiär för proffsboxning på Johanneshovs isstadion. Ingemar Johansson attackerar Henry Cooper. Domaren besväras av den nedåtgående solen och vid ringside väntar pressfotograferna på det avgörande slaget. Det kommer i den femte ronden och »Ingo« döms som segrare på knockout. Foto: Jan Ehnemark /Gunnar Lantz, SvD, 19 maj 1957.

Tunnelbanebygget i Klara. Här syns tydligt tunnelnarnas sträckning genom grusåsen mellan Hötorget och Centralen. Till vänster Klarabergsgatans provisoriska bro, till höger Mäster Samuelsgatan. Foto: Herman Ronninger, SvD, 27 maj 1957.

Nedan vänster: Tommy Steele uppträder på biografen Anglais. Foto: Jan Ehnemark, SvD, 9 september 1957.

Nedan höger: »Söndagen var simpromotionernas stora dag vid Flatenbadet. Kandidatrar och magistrar lagerkransas under publikens ovationer och mycket spänst uppvisas i vattnet.« Här demonstreras torrsim på bryggan under ledning av simlärarinnan. Foto: Olle Widfeldt, SvD, 18 augusti 1957.

Nio lägenheter på Skebokvarnsvägen i Högdalen totalförstördes i samband med en gasexplosion. En man, som troligen avsiktligt öppnat gaskranarna, avled.
Foto: Gunnar Lantz, SvD, 2 augusti 1957.

Vänster sida: »Första T-banetåget från Kungsgatan på väg till stationen under Södermalmstorg.« Foto: Åke Blomquist, SvD, 20 oktober 1957.

Ovan vänster: Utsikt från Katarinahissen mot väster med Södermalmstorg i förgrunden. Där bakom är den nya tunnelbanebron färdigbyggd. Parallellt med järnvägsbron pågår arbetet med Centralbron. Det framgår tydligt hur stora vattenytor nu blir skymda av de nya broarna över Söderström. Foto: Jan Ehnemark, SvD, 4 september 1957.

Ovan höger: »De nya trafikvakterna i arbete vid parkeringsautomaterna på Brunkebergstorg.« Torget var ännu opåverkat av rivningarna i närheten och fortfarande en viktig knutpunkt för busstrafiken. Foto: Herman Ronninger, SvD, 4 november 1957.

Nedan: Vid Blackebergsplan, med tunnelbanestationen till höger och den snäckformade fontänen i förgrunden, ligger den nya biografen Kaskad bland alla små butiker. Foto: Herman Ronninger, SvD, 25 september 1957.